

Gmina Środa Śląska

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST DLA GMINY ŚRODA ŚLĄSKA NA LATA 2024-2032 WRAZ Z AKTUALIZACJĄ BAZY AZBESTOWEJ

Program zgodny z:

Środa Śląska, lipiec 2024 r.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Środa Śląska na lata 2024-2032 wraz z aktualizacją bazy azbestowej

TYTUŁ:	Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Środa Śląska na lata 2024-2032 wraz z aktualizacją bazy azbestowej
Zamawiający:	Gmina Środa Śląska Plac Wolności 5 55-300 Środa Śląska
Koordinacja realizacji obowiązków umownych ze strony Urzędu Miejskiego:	Anna Miśkiewicz - Inspektor Wydziału Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa
Wykonawca:	INTON Stowarzyszenie Ekspertkie Aleja Wojciecha Korfańskiego 125A 40-156 Katowice KRS: 0001064995 NIP: 6343030587
Koordinacja realizacji obowiązków umownych ze strony wykonawcy:	Bartosz Palka
Autorzy:	Bartosz Palka Robert Adamiecki Iwona Porwich
Nadzór nad realizacją opracowania:	Bartosz Palka
Sfinansowane ze środków:	Budżet Gminy

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	5
2. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest	5
3. Przepisy prawne dotyczące użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.....	9
3.1. Najważniejsze ustawy i rozporządzenia dotyczące azbestu i usuwania wyrobów zawierających azbest.....	9
3.2. Obowiązki właścicieli, zarządców i użytkowników obiektów zawierających azbest oraz procedury postępowania	11
3.3. Ewidencja odpadów niebezpiecznych.....	14
3.4. Transport odpadów niebezpiecznych.....	15
3.5. Unieszkodliwianie poprzez składowanie odpadów niebezpiecznych	16
4. Ocena stanu aktualnego w zakresie azbestu	17
4.1. Ogólna charakterystyka Gminy Środa Śląska.....	17
4.2. Formy ochrony przyrody występujące na terenie Gminy	18
4.2.1. Obszary Natura 2000	19
4.2.1. Pomniki przyrody	19
4.3. Informacje o programach, planach dotyczących usuwania azbestu na szczeblu krajowym i wojewódzkim.....	20
4.4. Ocena realizacji działań w zakresie odpadów zawierających azbest.....	24
4.5. Wyniki pomiarów stężeń włókien azbestu	25
4.6. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest.....	26
4.6.1. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Środa Śląska	26
4.6.2. Ocena stanu technicznego i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest	29
4.6.3. Oszacowanie kosztów usunięcia azbestu	31
5. Cele i zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest	31
6. Finansowanie zadań związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest	32
7. Harmonogram realizacji Programu.....	33
8. Sposób monitoringu programu	33
9. Podsumowanie.....	34
10. Literatura	35
11. Załączniki	36

SPIS TABEL

TABELA 1. ISTNIEJĄCE SKŁADOWISKA ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM	17
TABELA 2. POMNIKI PRZYRODY NA TERENIE GMINY ŚRODA ŚLĄSKA.....	20
TABELA 3. STĘŻENIE WŁÓKIEN AZBESTU (WŁ/M ³) W POWIETRZU ATMOSFERYCZNYM NA TERENIE GMIN WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO.....	25
TABELA 4. ILOŚĆ WYROBÓW AZBESTOWYCH W ZABUDOWIE MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ, WIELORODZINNEJ I W BUDYNKACH GOSPODARCZYCH.....	27
TABELA 5. STOPIEŃ PILNOŚCI PODJĘCIA DZIAŁAŃ W STOSUNKU DO WYROBÓW AZBESTOWYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ I BUDYNKÓW GOSPODARCZYCH W GMINIE ŚRODA ŚLĄSKA (LICZBA LOKALIZACJI)	29
TABELA 6. HARMONOGRAM RZECZOWO-FINANSOWY REALIZACJI PROGRAMU.....	33
TABELA 7. WSKAŹNIKI MONITORINGU PROGRAMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY ŚRODA ŚLĄSKA.....	34

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1. PROCEDURA 1 BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	13
RYSUNEK 2. PROCEDURA 2 BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	14
RYSUNEK 3. LOKALIZACJA GMINY ŚRODA ŚLĄSKA	18
RYSUNEK 4. ILOŚCI WYROBÓW AZBESTOWYCH [MG] NA TERENIE GMINY W ZABUDOWIE MIESZKANIOWEJ I BUDYNKACH GOSPODARCZYCH	28
RYSUNEK 5. PROCENTOWY PODZIAŁ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W ZABUDOWIE MIESZKANIOWEJ I BUDYNKACH GOSPODARCZYCH ZE WZGLĘDU NA STOPIEŃ PILNOŚCI DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH	30

1. Wprowadzenie

Podstawą wykonania niniejszego opracowania, pn. „Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Środa Śląska na lata 2024-2032 wraz z aktualizacją bazy azbestowej” jest umowa zawarta w dniu 11 stycznia 2024r., pomiędzy Gminą Środa Śląska z siedzibą przy Placu Wolności 5, 55-300 Środa Śląska, a stowarzyszeniem INTON Stowarzyszenie Eksperckie z siedzibą przy Alei Wojciecha Korfantego 125A, 40-156 Katowice.

Wyroby zawierające azbest po ich usunięciu z miejsca zabudowania stają się odpadami, które zostały zakwalifikowane do grupy odpadów niebezpiecznych. Gospodarka nimi wymaga prawidłowego prowadzenia oraz szczególnej kontroli. Zasady postępowania z odpadami azbestowymi reguluje szereg przepisów m.in. ustawa z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tj. Dz. U. z 2020r. poz. 1680), ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024r., poz. 54), ustawa z dnia 14 grudnia 2012r. o odpadach (tj. Dz. U. z 2023r., poz. 1587) oraz związane z nimi rozporządzenia wykonawcze.

Najważniejszym jednak dokumentem określającym organizację i przebieg wycofania azbestu z gospodarki jest „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” przyjęty Uchwałą Rady Ministrów Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010r. Program ten utrzymuje cele przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002r. „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Koordynatorem Programu jest Ministerstwo Rozwoju i Technologii. Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym. Na poziomie lokalnym zadania realizują samorządy, m.in. gminne.

2. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest

Azbest to ogólna nazwa minerałów włóknistych z grupy serpentynów i amfiboli. Nazwa ta wywodzi się od greckiego słowa „asbestos” i oznacza „niewygasający” lub „niezniszczalny”. Cechą charakterystyczną włókien azbestowych jest możliwość ich rozszczepiania się na mniejsze fragmenty. Dopiero w XX wieku azbest stał się surowcem powszechnie stosowanym. Prawdziwy przełom w jego stosowaniu nastąpił w latach sześćdziesiątych ubiegłego stulecia. Odkryto wówczas złoża chryzotyli i tremolitu we Włoszech. Początkowo używano go do wyrobów niepalnej papy, a następnie znalazł szerokie zastosowanie jako różnego rodzaju izolacje. Szacuje się, że wyprodukowano około 5 tysięcy różnych rodzajów produktów, które zawierają w swoim składzie azbest. Dzięki od dawna znanej i cenionej odporności na wysoką temperaturę, trzy minerały azbestowe zyskały popularność i szerokie zastosowanie w gospodarce światowej. Są to:

- chryzotyl (azbest biały) - najbardziej rozpowszechniony,
- krokidolit (azbest niebieski) - wykorzystywany w mniejszym stopniu,
- amosyt (azbest brązowy) - najrzadziej stosowany.

Specyficzne właściwości azbestu - niepalność, wytrzymałość mechaniczna i termiczna oraz elastyczność - sprawiły, że azbest znalazł szerokie zastosowanie w różnego rodzaju technologiach przemysłowych. Po nagraniu do 350°C odporność mechaniczna włókien azbestu spada zaledwie o 20% (spowodowane to jest usunięciem części wody). Natomiast po przyjęciu wody z wilgotnego otoczenia wraca do poprzedniego stanu. Dopiero temperatura ponad 700°C powoduje całkowite

odparowanie wody i nieodwracalne zniszczenie materiału (włókna tracą elastyczność i zaczynają się kruszyć).

W latach 80-tych stwierdzono, że oprócz pozytywnych właściwości azbest posiada również negatywne cechy. Gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwość uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia, wówczas wyroby azbestowe stanowią będą zagrożenie dla zdrowia ludzkiego. Najczęściej dochodzi do tego przy obróbce mechanicznej płyt – cięcie, kruszenie lub przy naruszeniu struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się materiału i wpływem warunków atmosferycznych. Badania dowiodły rakotwórcze działanie włókien azbestu, które przedostają się do organizmu z wdychanym powietrzem. Są to włókna grubości mniejszej niż 3 μm , długości większej niż 45 μm (proporcja - długość: średnica > 3:1). Wdychanie azbestu może być przyczyną groźnych chorób, w tym azbestozy (pylicy azbestowej), zmian opłucnowych, międzybłoniaka opłucnej oraz raka płuc. Choroby te mają długi okres inkubacji i mogą ujawnić się nawet po 30 latach od chwili wchłonięcia włókien.

Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest

Wyroby zawierające azbest, w zależności od ich rodzaju można podzielić na dwie klasy:

- klasa I - obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 , które definiowane są jako „miękkie” (słabo spoisłe) i zawierają powyżej 20% azbestu, a także małą ilość lepiszcza. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do środowiska. Do wyrobów tego typu zaliczane są wyroby tekstylne z azbestu takie jak: koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe oraz materiały i wykładziny (okładziny) cierne,
- klasa II - obejmuje wyroby o gęstości objętościowej większej niż 1000 kg/m^3 , które definiowane są jako „twarde” i zawierają poniżej 20% azbestu. W przypadku uszkodzenia tego typu wyrobu emisja włókien azbestu do środowiska jest znacznie niższa niż w przypadku wyrobów z klasy I. Do tego typu wyrobów zaliczane są płyty azbestowo-cementowe faliste, płyty azbestowo-cementowe płaskie typu „karo” oraz płyty płaskie wykorzystywane jako izolacja elewacji w budownictwie wielokondygnacyjnym (np. acekol). W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo-cementowe tj. rury wodociągowe i kanalizacyjne, a także przewody kominowe i zsypy.

Klasyfikacja odpadów zawierających azbest

Wyroby zawierające azbest z chwilą ich usunięcia z miejsca zabudowania stają się odpadami. Zostały one zakwalifikowane do grupy odpadów niebezpiecznych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2020r., poz. 10). Należą do nich:

- odpady azbestowe z elektrolizy o kodzie 06 07 01*,
- odpady z przetwarzania azbestu o kodzie 06 13 04*,
- odpady zawierające azbest o kodzie 10 11 81*,
- odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych o kodzie 10 13 09*,
- opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi o kodzie 15 01 11*,

- okładziny hamulcowe zawierające azbest o kodzie 16 01 11* tj. wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- zużyte urządzenia zawierające wolny azbest o kodzie 16 02 12*,
- materiały izolacyjne zawierające azbest o kodzie 17 06 01* tj. izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest, szczeliwa azbestowe, taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki, wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych, papier i tektura, otuliny azbestowo-cementowe, płyty ognioochronne,
- materiały budowlane zawierające azbest o kodzie 17 06 05* tj. płyty azbestowo-cementowe płaskie, płyty azbestowo-cementowe faliste, rury i złącza azbestowo-cementowe, kształtki azbestowo-cementowe budowlane (przewody wentylacyjne, podokienniki, osłony kanałów spalin).

Odpadami zawierającymi azbest mogą być również:

- sorbenty, materiały filtracyjne (w tym oleje nieujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. PCB) o kodzie 15 02 02* tj. ubrania robocze, maski, filtry zanieczyszczone azbestem,
- inne odpady z budowy, remontów i demontażu (w tym odpady zmieszane) zawierające substancje niebezpieczne o kodzie 17 09 03* tj. papy, kity, masy hydroizolacyjne, płytki PCV zawierające azbest,
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki o kodzie 20 01 35* tj. sprzęt gospodarstwa domowego zawierający izolacje azbestowe.

Zastosowanie azbestu

Azbest znalazł szerokie zastosowanie w różnego rodzaju technologiach przemysłowych, budownictwie i energetyce, a także w transporcie. W Polsce największe ilości azbestu zużywano w różnych procesach produkcyjnych w latach 70-tych – około 100 tys. Mg rocznie, natomiast w latach 80-tych ilość zużywanych wyrobów zmniejszyła się do około 60 tys. Mg, z kolei na początku lat 90-tych do 30 tys. Mg.

Budownictwo

Najwięcej wyrobów azbestowych wykorzystano w budownictwie i do produkcji materiałów budowlanych tj. 85% z całości wytworzonych wyrobów. Z szacunkowych ocen wynika, że w Polsce na dachach i fasadach budynków znajduje się obecnie około 1,35 mld m² płyt azbestowo-cementowych, co stanowi prawie 15 mln Mg. Innym rodzajem wyrobów azbestowych stosowanych w budownictwie zarówno mieszkaniowym jak i przemysłowym są rury azbestowo-cementowe, których ilość szacuje się na około 600 tys. Mg. Z danych zawartych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” wynika, że największe nagromadzenie wyrobów z azbestem występuje na terenie województw mazowieckiego i lubelskiego (około 2 mln Mg). Duże ilości tych wyrobów znajdują się także na terenie województw łódzkiego, wielkopolskiego i podlaskiego oraz małopolskiego. Najmniej wyrobów z azbestem występuje w województwach opolskim, lubuskim i zachodniopomorskim (do 0,5 mln Mg).

Energetyka

W przemyśle energetycznym wyroby zawierające azbest stosowano w:

- kominach o dużej wysokości (dylatacje wypełnione sznurem azbestowym),
- chłodniach kominowych (płyty azbestowo-cementowe w zraszalnikach i w obudowie wewnętrznej chłodni),
- chłodniach wentylatorowych w obudowie wewnętrznej chłodni oraz w rurach odprowadzających parę,
- zraszalnikach itp. (w formie izolacji cieplnej ze sznura azbestowego),
- w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe).

Ilość płyt azbestowo - cementowych zabudowanych w chłodniach kominowych oraz wentylatorowych szacuje się na ponad 300 tys. Mg.

Transport

Azbest stosowano do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach pod głowicą, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych - sprzęgłach i hamulcach. Powszechnie stosowano azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i stoczniowym, np. na statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoką temperaturę.

Przemysł chemiczny

Z azbestu wykonane są przepony stosowane w elektrolitycznej produkcji chloru. Ponadto azbest występuje w hutach szkła (np. w wałach ciągnących).

Źródła narażenia na działanie azbestu

Ogólne źródła narażenia na działanie azbestu można podzielić na źródła związane z narażeniem niezawodowym i zawodowym człowieka. Narażenie niezawodowe człowieka na działanie azbestu może występować w następujących przypadkach:

- na terenach sąsiadujących z terenami przemysłowymi, w których stosowane są wyroby zawierające azbest,
- na terenach sąsiadujących z dzikimi składowiskami odpadów zawierających azbest, nieprawidłowo prowadzonymi składowiskami odpadów zawierających azbest oraz składowiskami odpadów komunalnych gdzie nielegalnie deponuje się odpady zawierające azbest,
- u członków rodzin pracowników nieprzestrzegających przepisów i zasad bezpieczeństwa przy usuwaniu, demontażu, transporcie i składowaniu wyrobów i odpadów zawierających azbest.
- w obiektach i pomieszczeniach w wyniku użytkowania wyrobów zawierających azbest stosowanych jako izolacje ognioodporne, akustyczne, wentylacyjne i klimatyzacyjne.
- w obszarach wiejskich i miejskich w wyniku uszkodzeń mechanicznych oraz korozji ścian osłonowych i pokryć dachowych zawierających azbest.
- w obszarach wiejskich i miejskich przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu.

Narażenie zawodowe na działanie azbestu może wystąpić w następujących sytuacjach:

- podczas poboru prób do badań wyrobów azbestowych,
- w trakcie zabezpieczania wyrobów zawierających azbest,
- podczas demontażu i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- podczas unieszkodliwiania odpadów azbestowych,
- w trakcie pakowania odpadów azbestowych,
- w trakcie załadunku lub rozładunku odpadów azbestowych.

Wpływ azbestu na organizm człowieka

Wpływ azbestu na organizm człowieka związany jest bezpośrednio z wnikaniem włókien azbestowych do organizmu człowieka poprzez układ oddechowy. Włókna azbestu gromadzą się i zalegają w płucach. Występuje także w niewielkim stopniu wchłanianie azbestu przez skórę.

Największe zagrożenie dla zdrowia ludzi przejawia azbest w formie włókien respirabilnych. Włókna te mają grubość nie większą niż 3 µm, przez co trafiają do pęcherzyków płucnych. Najbardziej niebezpiecznym rodzajem azbestu dla organizmu człowieka jest azbest niebieski, czyli krokidolit, jednak wszystkie rodzaje przyjęto jako kancerogenne. Szczególna szkodliwość krokidolitu spowodowana jest faktem, iż ten gatunek azbestu nie ulega zmianom w środowiskach biologicznych. W odróżnieniu od azbestu niebieskiego, azbest biały, czyli chryzotyl podlega częściowemu rozpuszczeniu w płynach fizjologicznych przez co jego szkodliwość jest mniejsza.

W wyniku przedostania się do organizmu ludzkiego pyłu azbestowego przez układ oddechowy mogą nastąpić takie zmiany chorobowe jak:

- pylica azbestowa – azbestoza,
- nowotwory złośliwe – rak płuc i opłucnej,
- zgrubienia opłucnej.

3. Przepisy prawne dotyczące użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest

Szczegółowe wymagania, zasady użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest zostały szeroko uregulowane w krajowych przepisach prawnych. Poniżej przytoczono najbardziej istotne ustawy i rozporządzenia dotyczące azbestu i usuwania wyrobów zawierających azbest.

3.1. Najważniejsze ustawy i rozporządzenia dotyczące azbestu i usuwania wyrobów zawierających azbest

- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tj. Dz. U. z 2020r., poz. 1680), która zakazuje wprowadzania na terytorium Polski wyrobów zawierających azbest, azbestu, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Ustawa zamknęła okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce, natomiast pozostał jedynie problem usunięcia zużytych wyrobów w sposób niezagrażający zdrowiu ludzi i zanieczyszczaniu środowiska.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2024r., poz. 54), która określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Zgodnie

z niniejszą ustawą, azbest należy do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Substancje te powinny podlegać sukcesywnej eliminacji. Występowanie substancji zawierających azbest powinno zostać udokumentowane, a informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania powinny być przekazane do wojewody, wójta, burmistrza lub prezydenta Miasta zgodnie z rozporządzeniami wykonawczymi do Prawa ochrony środowiska.

- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012r. o odpadach (tj. Dz. U. z 2023r., poz. 1587), która reguluje gospodarkę odpadami niebezpiecznymi, w tym zawierającymi azbest, które są elementem systemu gospodarki odpadami, a także istotną częścią planów województw oraz planu krajowego. W świetle cytowanej ustawy o odpadach (z dniem wejścia w życie) wygasły decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi i decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami. Nowe regulacje nie przewidują już obowiązku uzyskiwania ww. decyzji. Regulacja ta dotyczy również wytwórców odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw (wytwórcą jest podmiot, który świadczy usługę, chyba że umowa o świadczenie usługi stanowi inaczej). Oznacza to, że firmy świadczące usługę w zakresie usuwania azbestu (poza instalacjami) nie muszą posiadać ww. decyzji, jednak są zobowiązane do przestrzegania przepisów ustawy o odpadach w zakresie postępowania z wytworzonymi odpadami.
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011r. o przewozie towarów niebezpiecznych (tj. Dz. U. z 2022r., poz. 2147), która określa zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, a także wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z przewozem oraz organy właściwe do sprawowania kontroli w tym zakresie.
- Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2020r., poz. 10).
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011r. Nr 8, poz. 31) zgodnie z którym, wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest dopuszcza się nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032r.,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 7 września 2015r. - w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (tj. Dz. U. z 2015r., poz. 1450). Zgodnie z rozporządzeniem, informacje dotyczące wyrobów zawierających azbest są bezpośrednio wprowadzane przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta do bazy azbestowej, administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, dostępnej za pośrednictwem sieci Internet pod adresem www.bazaazbestowa.gov.pl.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004r. Nr 71, poz. 649) wraz ze zmianą - rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2010r., Nr 162, poz. 1089), które określa:

- obowiązki właściciela, użytkownika wieczystego lub zarządcy nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej, w zakresie sporządzania oceny stanu tych wyrobów,
 - obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest w zakresie: uzyskania odpowiedniej decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi albo złożenia organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania wytwarzanymi odpadami, a także przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i posiadania niezbędnych zabezpieczeń,
 - sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest,
 - warunki przygotowania do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania,
 - wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005r. Nr 216, poz. 1824), które określa zakres i program szkolenia pracowników, którzy w związku z wykonywanymi pracami są lub mogą być narażeni na działanie pyłu azbestu oraz osób kierujących takimi pracownikami i pracodawców.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012r. (Dz. U. z 2013r., poz. 25) w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest.

3.2. Obowiązki właścicieli, zarządców i użytkowników obiektów zawierających azbest oraz procedury postępowania

Istotnym zagadnieniem dotyczącym użytkowania wyrobów zawierających azbest jest niedopuszczenie do ich wykorzystania w sposób umożliwiający emisję włókien azbestu do środowiska. Usuwane wyroby azbestowe powinny być zastępowane wyrobami niezawierającymi tego surowca.

Aktualne regulacje prawne obligują właścicieli, zarządców i użytkowników wieczystych nieruchomości, a także obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innego miejsca zawierającego azbest do:

- okresowych kontroli stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów (ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest). Ocena ta kwalifikuje wyroby zawierające azbest na podstawie przyjętej punktacji do jednej z trzech kategorii działań:
 - I stopień pilności - wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie,
 - II stopień pilności - ponowna ocena w czasie 1 roku,
 - III stopień pilności - ponowna ocena w czasie 5 lat.
- usuwania wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany lub naprawy,

- sporządzania corocznego planu kontroli jakości powietrza obejmującego pomiar stężenia azbestu dla pomieszczenia, w którym znajdują się wyroby z azbestem,
- przeglądu i oznakowania miejsc wykorzystywania wyrobów azbestowych według ustalonych zasad,
- sporządzania inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na danym terenie,
- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (przedsiębiorcy) lub burmistrzowi (osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami) corocznej aktualizacji danych o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania oraz wyrobach, których wykorzystanie zostało zakończone,
- zgłoszenia zamiaru prowadzenia prac związanych z zabezpieczaniem lub usuwaniem wyrobów zawierających azbest właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu.

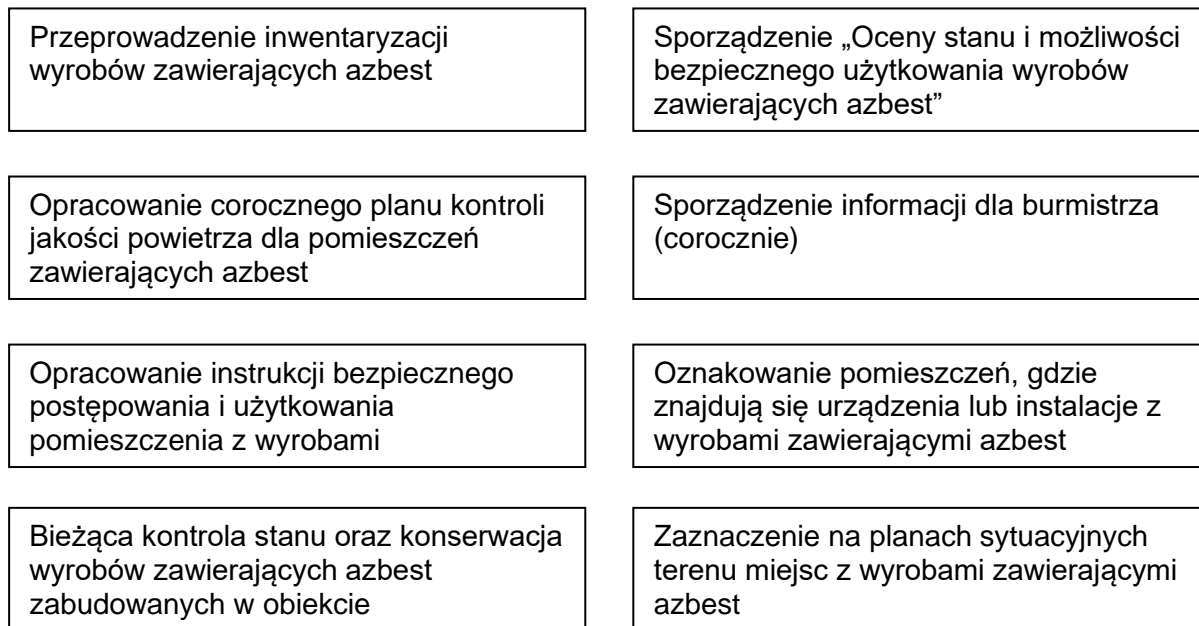
W przypadku prowadzenia prac rozbiórkowych, remontowych, modernizacyjnych i termomodernizacyjnych (które mogą być prowadzone w celu eliminacji azbestu wbudowanego w elementy konstrukcyjne i izolacyjne obiektów budowlanych), przed ich rozpoczęciem, zarządca budynku powinien zlecić ornitologowi inwentaryzację przyrodniczą w zakresie występowania ptaków gatunków chronionych, w szczególności jerzyka (*Apus opus*). Jerzyk objęty jest ochroną gatunkową ścisłą, na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. z 2023r., poz. 1336) oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (tj. Dz. U. z 2022r., poz. 2380). W sytuacji gdy zniszczenie schronienia jerzyka jest konieczne, należy zwrócić się do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska o wydanie stosownego zezwolenia oraz zapewnić temu gatunkowi zastępcze miejsca lęgowe. Podczas remontu czy termomodernizacji budynku należy zawieszać budki lęgowe dla tych ptaków w miejscach, gdzie dotychczas miały one swoje lęgi.

Zgodnie z ww. ustawą oraz rozporządzeniem, w stosunku do ptaków obowiązuje zakaz zabijania, okaleczania, chwywania, niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych, niszczenia gniazd i innych schronień oraz umyślnego płoszenia i niepokojenia oraz niszczenia ich siedlisk i ostoi. Dopuszcza się odstępstwo od zakazu usuwania gniazd ptasich z obiektów budowlanych i terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne, ale tylko od dnia 16 października do końca lutego, czyli przed kolejnym okresem lęgowym. Usuwanie nowopowstałych gniazd w rozpoczętym okresie lęgowym należy traktować jako rażące naruszenie obowiązujących przepisów. Działania takie można prowadzić jedynie po uzyskaniu zwolnienia z zakazów, które w stosunku do gatunków objętych ochroną ścisłą wydaje Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, a w stosunku do gatunków objętych ochroną częściową Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

Procedury bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

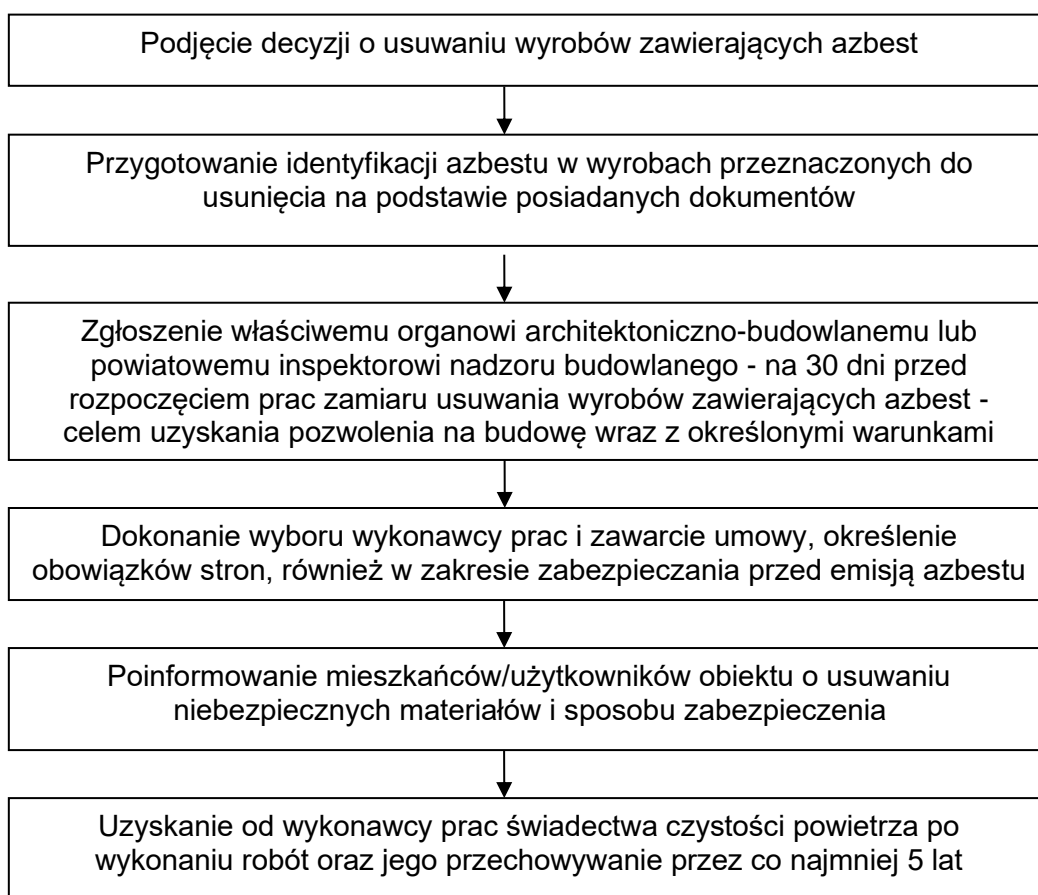
Obowiązki właścicieli i zarządców będących także użytkownikami wyrobów zawierających azbest zawarto w dwóch procedurach postępowania (1 i 2), przedstawionych na rys. 1 i rys. 2. Procedura 1 określa obowiązki i zasady postępowania właścicieli i zarządców przy użytkowaniu budynków, budowli, instalacji, urządzeń i obiektów oraz terenów, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Natomiast procedura 2 określa obowiązki i postępowanie

powyższych podmiotów przy usuwaniu wyrobów azbestowych tzn. przed i podczas wykonywania prac.

Rysunek 1. Procedura 1 bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Źródło: Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych wraz ze zmianami wynikającymi z Rozporządzenia Ministra Gospodarki (Dz. U. z 2010r., Nr 162, poz. 1089)

Rysunek 2. Procedura 2 bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Źródło: Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych wraz ze zmianami wynikającymi z Rozporządzenia Ministra Gospodarki (Dz. U. z 2010 r. Nr 162, poz. 1089)

3.3. Ewidencja odpadów niebezpiecznych

Posiadacz odpadów (wytwórca), czyli wykonawca prac w kontakcie z azbestem jest obowiązany do prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów zgodnie z przyjętym katalogiem odpadów i listą odpadów niebezpiecznych. Ewidencję prowadzi się w rejestrze podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami (baza BDO) z zastosowaniem następujących dokumentów ewidencji odpadów:

- karty ewidencji odpadu niebezpiecznego, prowadzonej dla każdego rodzaju odpadu odrębnie,
- karty przekazania odpadu.

Dokumenty ewidencji odpadów powinny zawierać następujące dane: imię i nazwisko, adres zamieszkania lub nazwę i adres siedziby posiadacza odpadów. Dokument w postaci karty przekazania odpadów jest generowany bezpośrednio z bazy BDO. Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad od innego posiadacza, jest obowiązany potwierdzić przejęcie odpadu w bazie BDO, poprzez zatwierdzenie karty przekazania odpadu wypełnionej przez posiadacza, który przekazuje ten odpad. Posiadacz odpadów prowadzący ewidencję odpadów jest obowiązany sporządzić w bazie BDO zbiorcze zestawienie danych o rodzajach i ilości odpadów,

o sposobach gospodarowania nimi. Zbiorcze zestawienie danych powinno zawierać następujące informacje: imię i nazwisko, adres zamieszkania lub nazwę i adres siedziby posiadacza odpadów. Zbiorcze zestawienia danych posiadacz odpadów jest obowiązany przekazać marszałkowi województwa właściwemu ze względu na miejsce wytwarzania lub zbierania w terminie do 15 marca za poprzedni rok kalendarzowy, za pośrednictwem rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami (baza BDO).

3.4. Transport odpadów niebezpiecznych

Obowiązek odpowiedniego przygotowania do transportu odpadów zawierających azbest spoczywa na wytwórcy odpadów. Należy uniemożliwić emisję włókien azbestu do środowiska, również w trakcie jego transportu poprzez:

- szczelne opakowanie wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej równej lub większej 1000 kg/m^3 w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm,
- szczelne opakowanie wyrobów i odpadów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, po ich uprzednim zestaleniu przy użyciu cementu,
- szczelne opakowanie odpadów pozostających w kontakcie z azbestem i zakwalifikowanych jako odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 w worki z folii polietylenowej o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm, a następnie ich umieszczenie w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelne zamknięcie,
- utrzymanie w stanie wilgotnym odpadów w trakcie ich przygotowania do transportu,
- magazynowanie przygotowanych do transportu odpadów w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych.

Zgodnie z ustawą o odpadach, wytwórca odpadów transportujący je na składowisko nie jest zobowiązany do uzyskania wpisu do Rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami, w zakresie transportu odpadów, natomiast posiadacz odpadów prowadzący działalność w zakresie zbierania lub transportu jest zobowiązany uzyskać ww. wpis.

Zlecający usługę transportu odpadów jest obowiązany wskazać firmie transportującej miejsce odbioru odpadów, a także posiadacza odpadów, do którego należy te odpady dostarczyć, natomiast firma transportująca jest zobowiązana dostarczyć odpady azbestowe do posiadacza, który został mu wskazany przez zlecającego. Do obowiązków posiadacza odpadów niebezpiecznych, prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy:

- wprowadzenie do BDO karty przekazania odpadu oraz uzyskanie potwierdzenia przyjęcia odpadu,
- usunięcie ze skrzyni ładunkowej pojazdu elementów mogących uszkodzić opakowanie odpadów,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”,
- sprawdzenie stabilności umocowania ładunku z odpadami w pojeździe.

Przy przewozach towarów, w tym odpadów niebezpiecznych w kraju obowiązują przepisy umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR). W Oświadczeniu Rządowym z dnia 13 marca 2023r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej

dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957r., w załączniku A dział 3.3 zawarto przepisy szczególne dotyczące niektórych materiałów lub przedmiotów, w tym także azbestu. Zgodnie z zapisem w poz. 168 azbest, który jest zanurzony lub unieruchomiony w lepiszczu naturalnym lub sztucznym (takim jak cement, tworzywo sztuczne, asfalt, żywice lub ruda mineralna) w taki sposób, że nie jest możliwe uwolnienie podczas przewozu niebezpiecznych ilości włókien azbestu łatwych do wchłaniania drogą oddechową, nie podlega przepisom ADR. Wyroby zawierające azbest, które nie spełniają powyższego warunku, nie podlegają przepisom ADR, jeżeli są zapakowane w taki sposób, że nie jest możliwe uwolnienie podczas przewozu niebezpiecznych ilości włókien azbestu łatwych do wchłaniania drogą oddechową.

Do przewożenia odpadów zawierających azbest mogą być używane samochody ciężarowe z nadwoziem skrzyniowym, bez przyczepy lub z jedną przyczepą. Załadunek opakowanych odpadów do dokładnie oczyszczonej skrzyni ładunkowej pojazdu, a następnie ich rozładunek powinien odbywać się przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika. Brak odpowiedniego oznakowania odpadów zawierających azbest lub uszkodzone opakowanie stanowią powód odmowy przyjęcia odpadów. Opakowane odpady powinny być ułożone i umocowane na samochodzie w sposób uniemożliwiający ich przesuwanie się w czasie przewozu lub wypadnięcie z pojazdu, a cały ładunek należy dokładnie zabezpieczyć folią lub plandeką przed uszkodzeniem. W przypadku stwierdzenia po wylądunku pozostałości po przewożonych odpadach należy niezwłocznie je usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu.

3.5. Unieszkodliwianie poprzez składowanie odpadów niebezpiecznych

Usuwane odpady azbestowe należy składować na składowiskach odpadów niebezpiecznych przeznaczonych wyłącznie do tego celu lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne pod warunkiem, że spełnione są warunki techniczne do bezpiecznego składowania tych odpadów. Na wyżej wymienionych składowiskach składowane są odpady o kodach 17 06 01* i 17 06 05*. Odpady te mogą być składowane razem w jednej kwaterze.

Składowiska odpadów niebezpiecznych lub wydzielone kwatery na terenie innych składowisk przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów azbestowych w postaci nieprzekształconej, buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się. Odpady zawierające azbest powinny być składowane selektywnie, w izolacji od innych odpadów, a miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska. Zarządzający składowiskiem powinien potwierdzić odbiór i przyjęcie odpadów na składowisko w systemie BDO.

Czynności związane ze składowaniem odpadów azbestowych należy wykonywać w sposób zabezpieczający przed emisją włókien i pyłu azbestowego do powietrza. Podstawowe zadanie polega na niedopuszczeniu do rozszczelnienia opakowań odpadów. Opakowania te muszą być zdejmowane z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układane w kwaterze składowiska zgodnie z technologią zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska, uwzględniającą racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu. Niedopuszczalne jest zrzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów, kompaktowanie odpadów zawierających azbest ani

poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów. Warstwa zeskladowanych odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez pokrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 5 cm. Składowanie powinno być zakończone na poziomie dwóch metrów poniżej poziomu terenu otoczenia, a następnie składowisko należy wypełnić gruntem do poziomu terenu. Zarządzający składowiskiem powinien wówczas złożyć wniosek do właściwego organu w celu uzyskania zgody na zamknięcie składowiska lub jego wydzielonej części. Na koronie składowisk, w tym odpadów niebezpiecznych nie mogą być wykonywane przez okres 50 lat od dnia zamknięcia budynki, wykopy, instalacje naziemne i podziemne, z wyłączeniem instalacji związanych z funkcjonowaniem składowiska.

Aktualny wykaz funkcjonujących w województwie dolnośląskim składowisk odpadów niebezpiecznych zawierających azbest przedstawiono w tab. 1.

Tabela 1. Istniejące składowiska odpadów zawierających azbest w województwie dolnośląskim

Lp.	Nazwa i lokalizacja składowiska	Wolna pojemność składowiska [m ³]	Całkowita pojemność składowiska [m ³]	Uwagi
1.	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Marcinowie - Trzebnica	3 800	5 000	Kod przyjmowanych odpadów 17 06 05*
2.	Składowisko odpadów niebezpiecznych zawierających azbest - Radków - Ścinawka Dolna	53 000	53 000	Kod przyjmowanych odpadów 17 06 05*
3.	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Trzebczu - Polkowice	0	1 250	Kody przyjmowanych odpadów 17 06 01*, 17 06 05*

Źródło: www.bazaazbestowa.pl, dnia 20.04.2024r.

4. Ocena stanu aktualnego w zakresie azbestu

W trakcie przeprowadzenia oceny stanu aktualnego środowiska Gminy Środa Śląska w zakresie wyrobów zawierających azbest wzięto pod uwagę następujące elementy:

- ogólną charakterystykę Gminy,
- informacje o programach, planach dotyczących usuwania azbestu na szczeblu krajowym, wojewódzkim i gminnym,
- wyniki pomiarów stężeń włókien azbestu,
- inwentaryzację wyrobów zawierających azbest,
- możliwe dofinansowanie do usuwania wyrobów zawierających azbest.

4.1. Ogólna charakterystyka Gminy Środa Śląska

Środa Śląska jest gminą leżącą w południowo-zachodniej Polsce w województwie dolnośląskim, w powiecie średzkim. Jest to gmina miejsko-wiejska. Gmina Środa Śląska graniczy od północy z gminami Wołów i Brzeg Dolny, od wschodu z gminą Miękinia, od południa z gminami Kostomłoty i Udanin, zaś od wschodu z gminą Malczyce, w niewielkiej części także z gminą Wądroże Wielkie. Obszar Gminy obejmuje powierzchnię 214,93 km² i składa się z 27 sołectw. Głównym miastem

powiatowym jest Środa Śląska, zajmująca około 6,9% powierzchni gminy. Gminę zamieszkuje ponad 19 tys. osób, z czego w samym mieście Środa Śląska ponad 9 tys. Gminne centrum administracyjnym jest położone w centralnej części Gminy, Miasto Środa Śląska.

Głównymi drogami przebiegającymi przez gminę Środa Śląska są:

- droga krajowa nr 94 (Korczowa – Wrocław – Jędrzychowice),
- droga wojewódzka nr 346 (Środa Śląska – Kąty Wrocławskie – Oława).

Ponadto, w niewielkiej odległości przebiega odcinek autostrady A4 (E-40 Drezno – Wrocław – Kijów). Odległość do portu lotniczego we Wrocławiu – 26 km. Do granicy z Niemcami odległość wynosi 138 km, natomiast z Czechami 87,7 km.

Rysunek 3. Lokalizacja Gminy Środa Śląska

Źródło: <https://www.google.pl/maps>

Według fizyczno - geograficznej regionalizacji Polski Jerzego Kondrackiego (1994) Gmina Środa Śląska leży w mezoregionach Pradolina Wrocławska i Wysoczyzna Średzka. Na obszarze tym dominują osady rzeczne i zapiaszczone gleby, a układ terenu jest w większości płaski z widocznymi zmianami antropogenicznymi w postaci wałów przeciwpowodziowych i teras. Pod względem litologicznym i stratygraficznym obszar ten cechuje duże urozmaicenie. Na powierzchni występują utwory polodowcowe, eoliczne i rzeczne, głównie piaski i gliny. Na terenie gminy dominuje krajobraz młodoglacjalny.

4.2. Formy ochrony przyrody występujące na terenie Gminy

Na terenie Gminy Środa Śląska nie występują rezerваты, Parki Krajobrazowe, Parki Narodowe, Obszary Chronionego Krajobrazu, stanowiska dokumentacyjne i użytki ekologiczne. Występujące formy ochrony przyrody przedstawiono poniżej.

4.2.1. Obszary Natura 2000

Obszar Natura 2000 Łęgi Odrzańskie stanowi obszar ptasi i obszar siedliskowy zgodnie z Dyrektywami Unii Europejskiej wzdłuż fragmentu doliny Odry o długości 101 km wraz z ujściem Baryczy. Pod względem przyrodniczym obszar obejmuje teren zalewowy wraz z planowanymi polderami, a także siedliska nadrzeczne i najlepiej wykształcone lasy, łąki i torfowiska niskie. Łęgi Odrzańskie są obszarem okresowo zalewanym, porośnięty łęgami wiązowymi i jesionowymi na glebach aluwialnych. W dolinie rzecznej znajdują się zbiorowiska szuwarowe w starorzeczach, kompleksy łąk, a także łęgi olchowe i miejscami olsy. Ze względu na występowanie 11 typów siedlisk zagrożonych i rzadkich, typowych dla doliny dużej rzeki nizinnej, jest objęty Dyrektywą Siedliskową. Flora występująca na obszarze Natura 2000 Łęgi Odrzańskie to głównie ostoja ptasia o randze europejskiej, przez co został ustalony również obszar ptasi na większości obszaru. Istotnym zagrożeniem obszaru jest usuwanie z lasu drzew martwych i dziuplastych, a także przeprowadzane prace zrębowe w czasie okresów lęgowych ptaków wraz z działaniami regulacyjnymi, przeciwpowodziowymi i hydrotechnicznymi prowadzące do obniżenia poziomu wód gruntowych. Nie są planowane aktualnie zmiany granic Łęg Odrzańskich.

Obszar Natura 2000 Łęgi Odrzańskie – PLB0200008 (Dyrektywa ptasia) został utworzony 13 października 2007 roku rozporządzeniem Ministra Środowiska i zajmuje powierzchnię 17 999,42 ha. Obszar jest, w okresie lęgowym, zasiedlany przez srokosza, kanię czarną, kanię rudą, muchołówkę białoszyję, dzięcioła średniego, dzięcioła zielonosiwy, świerszczaka, trzmiełojada, czapłę siwą oraz liczną populacją żurawia. Zgodnie z załącznikiem do Dyrektywy ptasiej na ustalonym obszarze występuje 14 gatunków ptaków, wraz z 2 gatunkami ptaków z Polskiej Czerwonej Księgi. W obrębie Gminy ustanowiono 177 stanowisk roślin chronionych w obrębie 26 gatunków chronionych, z czego 10 podlega częściowej ochronie, a 16 ochronie całkowitej. Istotnymi obszarami są, oprócz obszaru Natura 2000, starorzecze w Brodnie z gatunkami flory wodnej, a także kompleksy leśne w centralnej części analizowanego obszaru i w obrębie wschodniej granicy Gminy na wschód od Gminy Rakoszyce. Fauna poddana ochronie, na obszarze Gminy Środa Śląska, to przede wszystkim gatunki ptaków i nietoperzy.

Obszar Natura 2000 Łęgi Odrzańskie – PLH020018 (Dyrektywa siedliskowa) został utworzony 6 marca 2009 roku Decyzją Komisji Unii Europejskiej i obejmuje powierzchnię 20 223,04 ha. W jego granicach znajdują się fragmenty obszarów chronionego krajobrazu „Dolina Baryczy” i „Dolina Odry”, a także 3 rezerваты przyrody: „Odrzyska”, „Łęg Korea” i „Zabór” oraz użytek ekologiczny „Ścinawskie Bagna”.

4.2.1. Pomniki przyrody

Pomniki przyrody są ważne z powodu ochrony bioróżnorodności, a także spełniają ważną funkcję społeczną w edukacji ekologicznej. Obiekty takie powinny być stale monitorowane i objęte specjalną pielęgnacją, która umożliwi jak najdłuższą żywotność roślin. Poniższa tabela przedstawia pomniki wraz z ich lokalizacjami.

Tabela 2. Pomniki przyrody na terenie Gminy Środa Śląska

Lp.	Opis tworu poddanego pod ochronę	Określenie położenia tworu przyrody	Nr działki ewidencyjnej	Sprawujący nadzór
1.	Dąb szypułkowy - Quercus robur	Znajduje się za ogrodzeniem przy ul. Basztowej 1 w Środzie Śląskiej	94/1	Burmistrz Środy Śląskiej
2.	Dąb szypułkowy „Bartek” - Quercus robur	Rośnie 400 m od głównej drogi Szczepanów-Brodno, oddział 129a	1052/115	Burmistrz Środy Śląskiej
3.	Cis pospolity - Taxusbaccata	Rośnie na terenie posesji nr 77 w Cesarzowicach	69/50	Burmistrz Środy Śląskiej
4.	Głaz narzutowy – „Chwalimir”	Zlokalizowany na terenie Nadleśnictwa Miękinia. Leśnictwo Chwalimirz oddział 322d	382/322	Burmistrz Środy Śląskiej

Źródło: <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/index.jsf> oraz informacje przekazane przez przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Środzie Śląskiej (na podstawie Uchwały nr V/24/24 z dnia 26.06.2024 r.)

4.3. Informacje o programach, planach dotyczących usuwania azbestu na szczeblu krajowym i wojewódzkim

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

Najważniejszym dokumentem określającym organizację i przebieg wycofania azbestu z gospodarki jest „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia tego wieloletniego programu w dniu 14 lipca 2009 r., a w dniu 15 marca 2010 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę zmieniającą.

Głównymi celami „POKzA” są:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele Programu będą realizowane sukcesywnie aż do roku 2032, w którym zakładane jest oczyszczenie kraju z azbestu. Program tworzy nowe możliwości, m.in.:

- składowanie odpadów azbestowych na składowiskach podziemnych,
- wdrażanie nowych technologii umożliwiających unicestwienie włókien azbestu,
- pozostawianie w ziemi – w dopuszczonych prawem przypadkach – wyrobów azbestowych wycofanych z użytkowania.

Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

- zadania legislacyjne;
- działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii uniecznawiania włókien azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji kongresów i udział w nich;
- zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do uniecznawiania włókien azbestowych;
- monitoring realizacji Programu przy pomocy elektronicznego systemu informacji przestrzennej;
- działania w zakresie ochrony zdrowia.

Zgodnie z omawianym Programem Gmina powinna zapewnić wywóz odpadów zawierających azbest na składowisko odpadów lub zapewnić ich dostarczenie do przewoźnego urządzenia do przetwarzania odpadów zawierających azbest. Koszt transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest powinien zostać pokryty ze środków własnych Gminy, przy udziale środków właścicieli nieruchomości, dotacji i pożyczek funduszy ochrony środowiska lub innych źródeł dostępnych dla Gminy. Udział środków właścicieli nieruchomości powinien być niewielki, ze względu na fakt, iż koszt nowego pokrycia dachowego czy elewacyjnego nie może być pokryty w ramach wsparcia finansowego z krajowych lub z unijnych funduszy ochrony środowiska.

Wsparcie finansowe usuwania wyrobów zawierających azbest z dużych obiektów budowlanych powinno być koordynowane przez poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, przy czym warunkowane jest to posiadaniem rzetelnie wykonanej inwentaryzacji oraz planu usuwania wyrobów zawierających azbest. Minister Rozwoju i Technologii planuje utrzymać w formie dotacji wsparcie finansowe opracowywania planów usuwania wyrobów zawierających azbest dla jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli. Ich aktualizacja jest zadaniem jednostek samorządu terytorialnego.

W ramach programu powstała Baza Azbestowa. Baza Azbestowa jest narzędziem monitorowania zadań wynikających z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. Jest to darmowe i obowiązkowe narzędzie informatyczne dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Jest ona dostępna także dla wszystkich zainteresowanych tematyką bezpiecznego wycofywania z użytkowania wyrobów azbestowych. Baza jest prowadzona przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii.

Obecnie prowadzona jest również platforma GeoAzbest, która wizualizuje rozmieszczenie wyrobów zawierających azbest na mapie w ramach której można uzyskać dostęp do analiz i raportów.

Zgodnie z Programem do zadań samorządu Gminy należy:

- gromadzenie przez burmistrza informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl,

- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm,
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie przy udziale środków właścicieli nieruchomości,
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania planów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu,
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2028

Odpady zawierające azbest powstają przede wszystkim w branży budowlanej, w przemyśle chemii nieorganicznej, w procesach termicznych oraz stanowią odpady z pojazdów i urządzeń elektrycznych i elektronicznych.

Zgodnie z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032 wyroby zawierające azbest powinny zostać usunięte i unieszkodliwione przez składowanie. W wyniku realizacji założeń Programu masa wytwarzanych odpadów zawierających azbest powinna znacząco wzrosnąć do 2032 r. W latach 2017 i 2018 wytworzono odpowiednio 88,2 tys. Mg i 91,8 tys. Mg odpadów zawierających azbest. Największy udział, ponad 90% w wytworzonych odpadach zawierających azbest, stanowiły odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej. Ilość wytworzonego odpadu o kodzie 17 06 05* – materiały budowlane zawierające azbest, wynosiła 87,1 tys. Mg w roku 2017 i 85,3 tys. Mg w roku 2018. Najmniejszy udział stanowią odpady pochodzące z hutnictwa szkła oraz z produkcji spoiw mineralnych.

Największą ilość wytworzonych odpadów zawierających azbest w latach 2017 i 2018 notowano dla województwa śląskiego i wielkopolskiego. W województwie lubelskim w roku 2018 wytworzono największą ilość wynoszącą 18,2 tys. Mg. Najmniejsza ilość tego strumienia odpadów została wytworzona w województwie łódzkim i opolskim. Do zinwentaryzowania pozostało jeszcze około 6720 tys. Mg wyrobów, a do unieszkodliwienia około 13 840 tys. Mg (założenia Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032). Przedstawione dane pochodzą z 2 456 gmin i na bieżąco są aktualizowane w Bazie Azbestowej.

W celu realizacji założeń Programu do 2032 r. należy unieszkodliwiać rocznie ok. 1153 tys. Mg. Szacowana pojemność składowisk na koniec 2018 r. wynosiła 1,8 mln m³ co stanowiło 2 430 tys. Mg odpadów zawierających azbest z grupy 17. W latach

2017 i 2018 unieszkodliwiono 136,65 tys. Mg i 185,72 tys. Mg odpadów zawierających azbest przez składowanie w procesach D1 i D5.

- Istniejący system gospodarowania

Odpady zawierające azbest są składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne albo na podziemnych składowiskach odpadów niebezpiecznych (proces D5).

- Instalacje do zagospodarowania odpadów zawierających azbest.

W roku 2018 w Polsce odpady zawierające azbest składowano na 29 składowiskach. Największą ilość składowisk czynnych notowano dla województwa śląskiego i pomorskiego. Wolna pojemność na koniec 2018r. szacowana była na około 1,8 mln m³. Planowana była budowa 2 nowych składowisk (Baza Azbestowa – dostęp 24.06.2021r.). Na koniec 2018r. zinwentaryzowano 6,25 mln Mg wyrobów zawierających azbest, unieszkodliwiono 0,86 mln Mg.

- Identyfikacja problemów

Biorąc pod uwagę założenia Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032 oraz szacowaną pojemność składowisk w 2018 r., stwierdza się, że pojemność składowisk jest niewystarczająca do realizacji założeń wyżej wymienionego Programu.

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2024-2022

W omawianym planie szczegółowo opisano stan inwentaryzacji azbestu dla województwa dolnośląskiego. Zgodnie ze stanem na dzień 03.12.2015 r. z Bazy Azbestowej na terenie województwa dolnośląskiego korzysta 139 gmin, co stanowi 82% gmin województwa. Brak danych z terenu pozostałych gmin wynika z niezrealizowania przez nie obowiązku dotyczącego wprowadzania do rejestru danych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest i corocznej aktualizacji tych danych.

Na terenie województwa dolnośląskiego łącznie zinwentaryzowano 138 060,50 Mg wyrobów zawierających azbest, z czego nadal wykorzystywanych jest 101 621,15 Mg. Do tej pory unieszkodliwianiu poddano 36 439,34 Mg odpadów azbestowych. Gmina Środa Śląska nie została wskazana na liście gmin o największej masie zinwentaryzowanych materiałów zawierających azbest (powyżej 1500 Mg).

Wg stanu na 31.12.2013 r., na terenie województwa dolnośląskiego wytworzono 4 783,20 Mg odpadów azbestu. Z czego najwięcej to materiały budowlane zawierające azbest (17 06 05*), mimo to stanowią one niewielką masę w stosunku do wszystkich zinwentaryzowanych na terenie województwa wyrobów azbestowych.

Wg stanu na 31.12.2013 r., zgodnie z danymi zawartymi w WSO na terenie województwa dolnośląskiego unieszkodliwiono poprzez składowanie 6 630,68 Mg odpadów zawierających azbest, z czego najwięcej było materiałów konstrukcyjnych zawierających azbest.

Jako największe problemy w programie wskazano:

- niepełna liczba planów sytuacyjnych rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest oraz kompletnych rejestrów obiektów budowlanych zawierających azbest i miejsc narażenia na działanie azbestu,
- brak pełnej inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest oraz niedostateczna liczba przeprowadzonych kontroli stanu obiektów i urządzeń budowlanych, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- niepełne informacje o ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest,
- w przypadku przyspieszenia procesu usuwania azbestu niedostateczna pojemność składowisk.

Obecnie w województwie dolnośląskim opublikowano Projekt Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2023-2028 z perspektywą do 2032r. Projekt znajduje się w fazie ponownych konsultacji społecznych.

4.4. Ocena realizacji działań w zakresie odpadów zawierających azbest

Głównym założeniem jest oczyszczenie do 2032r. terenu Gminy Środa Śląska z azbestu oraz usunięcie wyrobów azbestowych. Do realizacji tego celu niezbędne są działania takie jak:

- wykonanie pełnej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest występujących na terenie Gminy,
- coroczna aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest,
- zapewnienie finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest ze środków krajowych i europejskich.

Z wyżej wymienionych założeń dotychczas na terenie Gminy Środa Śląska podjęto następujące działania:

- Na terenie Gminy w 2019r. wykonano inwentaryzację materiałów zawierających azbest,
- Opracowano i uchwalono „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Środa Śląska na lata 2019-2032”,
- W roku 2024 przeprowadzono aktualizację inwentaryzacji oraz opracowano „Aktualizację programu usuwania azbestu dla Gminy Środa Śląska wraz z aktualizacją inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest” (niniejsze opracowanie).

Dla zrealizowania głównego celu, jakim jest usunięcie wyrobów zawierających azbest do 2032r. z terenu Gminy należy zintensyfikować działania w kierunku pozyskiwania środków na dalsze usuwanie tych wyrobów oraz rozszerzać działalność informacyjną na temat szkodliwości azbestu. Gmina Środa Śląska wywiązuje się z założeń Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2022, poprzez aktualizowanie na bieżąco bazy azbestowej oraz uzyskiwanie dofinansowań do usuwania wyrobów azbestowych dla mieszkańców na terenie Gminy.

4.5. Wyniki pomiarów stężeń włókien azbestu

Badania powietrza na zawartość włókien azbestu zostały wykonane przez Instytut Medycyny Pracy w Łodzi na zlecenie Zakładu Epidemiologii Środowiskowej tegoż Instytutu, prowadzącego Ośrodek Referencyjny Badań Oddziaływania Azbestu. Pomiary stężeń włókien azbestu w województwie dolnośląskim zostały przeprowadzone w 2008r. i w 2010r. Punkty pomiarowe wytypowane zostały w 15 powiatach łącznie na terenie 28 gmin. Wyznaczono 84 punktów pomiarowych poboru powietrza atmosferycznego. Na terenie Powiatu Średzkiego wyznaczono 6 punktów pomiarowych.

Wyznaczanie miejsc poboru próbek powietrza, zasad pomiarowych oraz sam pobór powietrza zostały dokonane zgodnie z Polską Normą PN-84/Z-04008.02 dotyczącą ochrony czystości powietrza, pobierania próbek i wytycznych ogólnych pobierania próbek powietrza atmosferycznego. Przy doborze punktów pomiaru stężenia włókien azbestu w powietrzu wzięto pod uwagę występowanie potencjalnych źródeł znacznej emisji pyłu (nagromadzenie stosunkowo dużej ilości zabudowanych materiałów azbestowo-cementowych) i potencjalne narażenie dużych grup mieszkańców. W oparciu o te informacje, przy ścisłej współpracy z osobami bardzo dobrze znającymi teren, dobór punktów ukierunkowany został na miejsca stosunkowo największej koncentracji budynków, w których zastosowano wyroby azbestowo-cementowe.

Średnie stężenie włókien azbestu w powietrzu atmosferycznym w punktach pomiarowych na terenie Powiatu Średzkiego wyniosło 467 $\mu\text{l}/\text{m}^3$. Wartość ta w całym województwie dolnośląskim wyniosła 247 $\mu\text{l}/\text{m}^3$. Nie nastąpiło przekroczenie wartości zawartości włókien azbestowych regulowane polską normą, wynoszącą 1000 $\mu\text{l}/\text{m}^3$.

Pochodzenie włókien zawartych w powietrzu Gminy Środa Śląska, oprócz ilości będących w sposób naturalny w powietrzu atmosferycznym, to przede wszystkim włókna uwalniające się ze skorodowanych pokryć dachowych, które jeszcze są w eksploatacji.

Tabela 3. Stężenie włókien azbestu ($\mu\text{l}/\text{m}^3$) w powietrzu atmosferycznym na terenie gmin województwa dolnośląskiego

Lp.	Powiat	Gmina	Liczba punktów	Stężenie włókien azbestu ($\mu\text{l}/\text{m}^3$)	
				średnia	95%pu
1	bolesławiecki	Nowogrodzic	3	327	183-584
2	gólgowski	Jerzmanowa	3	204	105-396
3	kamiennogórski	Lubawka	2	601	343-1055
4	kamiennogórski	Marciszów	3	200	103-391
5	kłodzki	Nowa Ruda	3	278	135-573
6	kłodzki	Szczytna	3	227	119-434
7	lwówecki	Gryfów Śląski	5	276	173-442
8	m. Wrocław	M. Wrocław	5	198	117-332
9	oleśnicki	Bierutów	3	181	91-359
10	oleśnicki	Dobroszyce	1	177	86-367
11	oleśnicki	Międzybórz	3	341	144-809
12	oleśnicki	Twardogóra	2	496	267-921

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Środa Śląska na lata 2024-2032 wraz z aktualizacją bazy azbestowej

13	polkowicki	Gębocice	3	376	173-819
14	strzeleński	Strzelin	3	336	91-1248
15	strzeleński	Wiązów	3	257	132-500
16	średzki	Miękinia	3	359	204-632
17	średzki	Udanin	3	580	241-1395
18	świdnicki	Strzegom	3	230	110-479
19	trzebnicki	Wisznia Mała	3	305	168-554
20	trzebnicki	Zawonia	3	181	91-359
21	trzebnicki	Żmigród	3	355	202-626
22	wrocławski	Czernica	3	181	91-359
23	wrocławski	Kąty Wrocławskie	3	280	152-515
24	wrocławski	Sobótka	3	302	142-642
25	wrocławski	Żórawina	3	359	184-703
26	ząbkowicki	Ciepłowody	3	507	306-840
27	ząbkowicki	Kamieniec	3	158	78-321
28	ząbkowicki	Pieńsk	3	418	244-717
Raze			80	247	195-313

Źródło: Zanieczyszczenie Środowiska Azbestem, Skutki Zdrowotne, Łódź 2010

4.6. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest jest podstawowym warunkiem do przeprowadzenia działań związanych z usuwaniem wyrobów azbestowych. Na terenie Gminy Środa Śląska została przeprowadzona w 2019 i 2024 roku w oparciu o ankiety dotyczące oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów azbestowych oraz o informacje o wyrobach zawierających azbest.

Inwentaryzacją objęte były domy zabudowy jednorodzinnej, wielorodzinnej (bloki), obiekty użyteczności publicznej, organizacje oraz podmioty gospodarcze.

Ankiety zawierające informacje dotyczące występowania azbestu na terenie posesji, tj. miejsca występowania (ulicy i numeru domu, nr działki), rodzaju wyrobu azbestowego, stanu oraz stopnia uszkodzenia wyrobów azbestowych wypełniane były przez ankietera ze Stowarzyszenia Eksperckiego INTON w Katowicach, który przeprowadził aktualizację inwentaryzacji na terenie Gminy.

Zgodnie z obowiązującymi wytycznymi, w celu ustalenia ilości wyrobów zawierających azbest w jednostce wagowej, stosuje się wskaźnik przeliczeniowy, który wynosi 15 kg na każdy m² azbestu.

Jak wynika z inwentaryzacji prowadzonej w Gminie Środa Śląska ilość wyrobów zawierających azbest wynosi 1 560,85 Mg. Największe nagromadzenie wyrobów zawierających azbest występuje w starszych obiektach mieszkalnych oraz inwentarskich stanowiących własność mieszkańców. Są to przede wszystkim pokrycia dachowe tj. płyty azbestowo-cementowe faliste. Na terenach posesji mieszkańców znajduje się również azbest składowany.

4.6.1. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Środa Śląska

W tabeli 4 przedstawiono wyniki aktualizacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej w gminie Środa Śląska w 2024r. dla zabudowy mieszkaniowej i budynków gospodarczych.

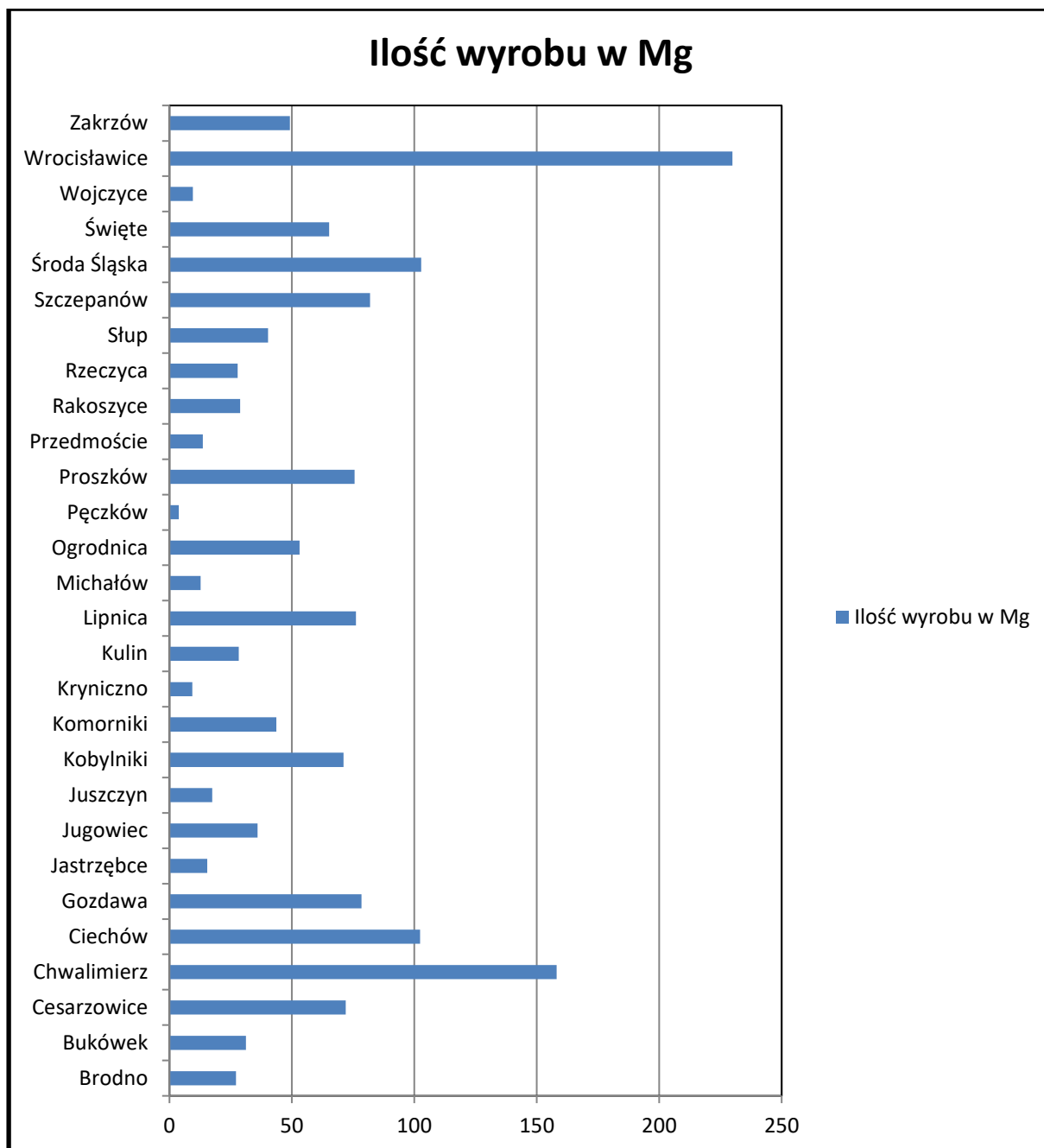
Tabela 4. Ilość wyrobów azbestowych w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, wielorodzinnej i w budynkach gospodarczych

Miejscowość	Liczba lokalizacji	Ilość wyrobu w kg	Ilość wyrobu w Mg
Brodno	16	27 112,5	27,11
Bukówek	11	31 275	31,275
Cesarzowice	46	71 925	71,925
Chwalimierz	21	158 070	158,07
Ciechów	41	102 375	102,375
Gozdawa	8	78 360	78,36
Jastrzębce	18	15 476,25	15,48
Jugowiec	14	35 940	35,94
Juszczyn	9	17 490	17,49
Kobylniki	11	71 028,75	71,03
Komorniki	17	43 612,5	43,61
Kryniczno	11	9 315	9,315
Kulin	18	28 260	28,26
Lipnica	28	76 170	76,17
Michałów	10	12 720	12,72
Ogrodnica	12	53 145	53,145
Pęczków	6	3 750	3,75
Proszków	36	75 540	75,54
Przedmoście	22	13 672,5	13,67
Rakoszyce	21	28 830	28,83
Rzeczyca	21	27 870	27,87
Słup	16	40 290	40,29
Szczepanów	58	81 885	81,885
Środa Śląska	78	102 825	102,825
Święte	25	65 175	65,175
Wojczyce	6	9 570	9,57
Wrocisławice	20	229 950	229,95
Zakrzów	11	49 215	49,215
RAZEM:	611	1 560 847,5	1 560,85

Źródło: Opracowanie własne na podstawie inwentaryzacji wyrobów azbestowych na terenie Gminy

Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna charakteryzuje się występowaniem azbestu w postaci pokrycia dachowego (płyty faliste). Dachy azbestowe spotyka się na budynkach mieszkalnych oraz na budynkach inwentarskich.

Wykres graficzny przedstawiający ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Środa Śląska przedstawiono na rys. 4.

Rysunek 4. Ilości wyrobów azbestowych [Mg] na terenie Gminy w zabudowie mieszkaniowej i budynkach gospodarczych

Źródło: Opracowanie własne

Największy udział w ogólnej ilości wyrobów zawierających azbest występujących na terenie przedmiotowej Gminy występują w miejscowości Wrocławskie (14,73%), w m. Chwałimierz (10,13%) oraz w m. Ciechów (6,59%) i mieście Środa Śląska (6,59%). Z kolei najmniej wyrobów azbestowych zanotowano w miejscowości Pęczków, tj. 0,24%.

4.6.2. Ocena stanu technicznego i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Stan techniczny wyrobów azbestowych znajdujących się w budownictwie mieszkaniowym i budynkach gospodarczych oszacowano na podstawie danych ankietowych wypełnianych przez ankietera. Celem klasyfikacji przedmiotowych wyrobów do dalszego ich użytkowania było określenie „stopienia pilności działań naprawczych”. Przeprowadzona ocena obejmowała określenie:

- sposobu zastosowania azbestu,
- struktury powierzchni wyrobu z azbestem,
- możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem,
- miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych,
- wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej.

Na podstawie powyższych danych określono stopień pilności w zależności od stanu oraz zagrożenia, jakie może spowodować dany wyrób azbestowy. Sumaryczna liczba punktów określiła stopień pilności:

- **Stopień pilności I** – od 120 punktów – wymagane pilne usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie,
- **Stopień pilności II** – od 95 do 115 punktów – wymagana ponowna ocena do 1 roku,
- **Stopień pilności III** – do 90 punktów – wymagana ponowna ocena do 5 lat.

Tabela 5. Stopień pilności podjęcia działań w stosunku do wyrobów azbestowych występujących na terenie zabudowy mieszkaniowej i budynków gospodarczych w Gminie Środa Śląska (liczba lokalizacji)

Miejscowość	Stopień 1	Stopień 2	Stopień 3
Brodno	1	0	21
Bukówek	2	0	14
Cesarzowice	5	1	59
Chwalimierz	7	3	20
Ciechów	7	0	48
Gozdawa	1	0	12
Jastrzębce	1	0	30
Jugowiec	1	0	18
Juszczyn	1	0	11
Kobylniki	2	0	15
Komorniki	1	0	26
Krynicy	1	0	12
Kulin	1	0	27
Lipnica	1	0	46
Michałów	0	0	12
Ogrodnica	1	0	15
Pęczków	0	0	6
Proszków	3	0	47
Przedmoście	4	0	19
Rakoszyce	3	0	18
Rzeczyca	3	0	33
Słup	1	0	23

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Środa Śląska na lata 2024-2032 wraz z aktualizacją bazy azbestowej

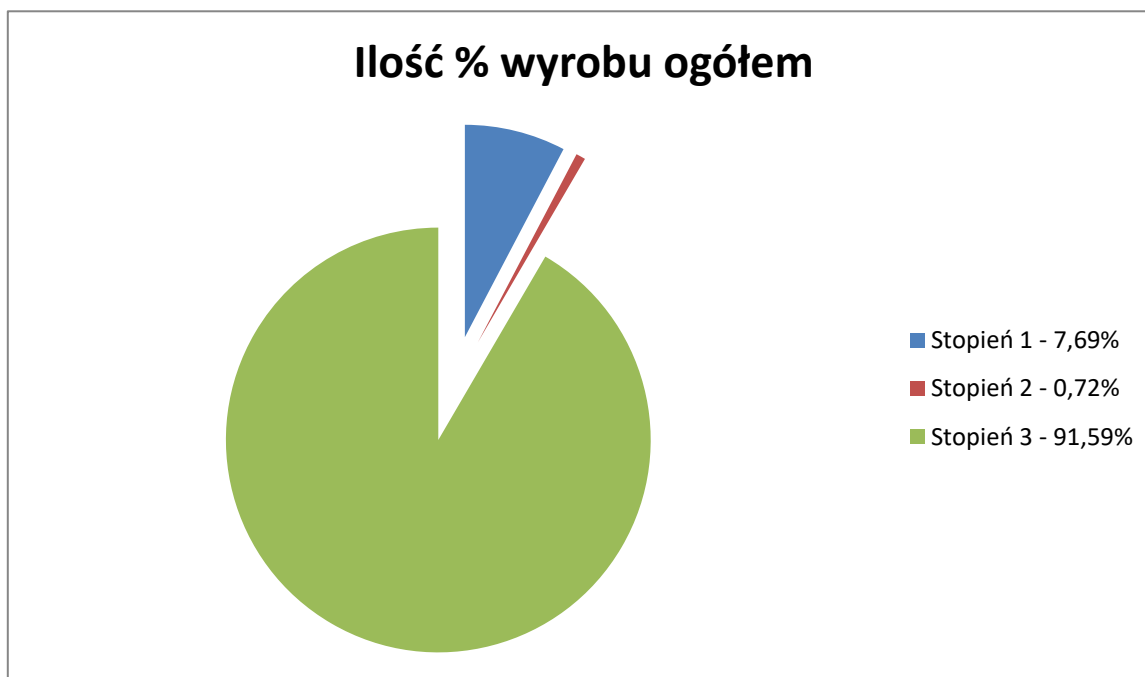
Szczepanów	9	1	64
Środa Śląska	3	1	80
Święte	3	0	31
Wojczyce	1	0	6
Wrocisławice	0	0	36
Zakrzów	1	0	13
RAZEM:	64	6	762

Źródło: Opracowanie własne

Przeprowadzona ocena stanu wyrobów zawierających azbest umożliwiła ustalenie kolejności podejmowanych działań naprawczych oraz prac związanych z wymianą, naprawą lub możliwością odłożenia powyższych działań w czasie.

Na terenie omawianej Gminy znaczną część stanowią wyroby zaklasyfikowane do III stopnia działań naprawczych tj. **144,23 Mg**, do II stopnia **50,82 Mg**, natomiast do I stopnia **67,76 Mg**.

Na rys. 5 przedstawiono procentowy udział wyrobów azbestowych zaklasyfikowanych do I, II i III stopnia pilności w stosunku do ogólnej ilości omawianych wyrobów na terenie Gminy Środa Śląska.

Rysunek 5. Procentowy podział wyrobów zawierających azbest znajdujących się w zabudowie mieszkaniowej i budynkach gospodarczych ze względu na stopień pilności działań naprawczych

Źródło: Inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie Gminy Środa Śląska

Należy zaznaczyć, że nie wszyscy właściciele obiektów są zainteresowani wymianą pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych, gdyż związane jest to z dodatkowymi kosztami zakupu nowego pokrycia.

4.6.3. Oszacowanie kosztów usunięcia azbestu

Koszt usunięcia wyrobów azbestowych został oszacowany na podstawie informacji uzyskanych od firm zajmujących się demontażem, usuwaniem tych wyrobów i transportem do miejsca ich unieszkodliwiania.

Całkowity koszt usunięcia wyrobów azbestowych tj. demontażu, transportu i składowania przyjęto w granicach 30 zł/m² wyrobu azbestowego. Koszt ten zależny jest od kilku czynników tj. miejsca zabudowania wyrobów, wysokość obiektu oraz ilości demontowanych elementów.

Szacunkowe koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych według stopnia pilności działań naprawczych wynoszą:

- Stopień I - wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie:

$4\,517,5\text{ m}^2 * 30\text{ zł/m}^2 = 135\,525\text{ zł}$	
VAT 8%	10 842 zł
Razem	146 367 zł

- Stopień II - ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku:

$3\,388\text{ m}^2 * 30\text{ zł/m}^2 = 101\,640\text{ zł}$	
VAT 8%	8 131,20 zł
Razem	109 771,20 zł

- Stopień III - ponowna ocena wymagana do 5 lat:

$96\,151\text{ m}^2 * 30\text{ zł/m}^2 = 2\,884\,530\text{ zł}$	
VAT 8%	230 762,40 zł
Razem	3 115 292,40 zł

Całkowity koszt usunięcia wyrobów azbestowych szacuje się na:

$104\,056,5\text{ m}^2 * 30\text{ zł/m}^2 = 3\,121\,695\text{ zł}$	
VAT 8%	249 735,60 zł
Razem	3 371 430,60 zł

5. Cele i zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest

Nadrzędnym celem programu usuwania wyrobów zawierających azbest jest:

Usunięcie i unieszkodliwienie do 2032 r. wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Środa Śląska oraz minimalizacja szkodliwego oddziaływania azbestu na ludzi i środowisko

Osiągając powyższy cel wypełnione zostanie zobowiązanie, jakie Polska złożyła Unii Europejskiej, deklarując oczyszczenie terenu naszego kraju z wyrobów zawierających azbest do 2032 roku.

Dla realizacji założonego celu w latach 2024 - 2032 w niniejszym Programie ustalone zostały następujące działania:

- edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, sposobów postępowania, bezpiecznego jego usuwania oraz unieszkodliwiania,
- działalność informacyjna – współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,

- pozyskiwanie funduszy na realizację Programu,
- umieszczenie w „bazie azbestowej” danych dotyczących inwentaryzacji z terenu Gminy oraz bieżąca jej aktualizacja,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów będących własnością osób fizycznych,
- dofinansowanie do odbioru odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych i innych oraz przekazanie do unieszkodliwiania poprzez składowanie odpadów zawierających azbest na składowiska azbestowe,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów innych niż zabudowa mieszkaniowa,
- aktualizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- prowadzenie monitoringu realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji.

6. Finansowanie zadań związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest

Do podstawowych źródeł finansowania działań w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest zalicza się:

- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej poprzez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska S.A.,
- środki własne właścicieli obiektów objętych Programem (szczególnie osób prawnych),
- środki własne gminy.

Samorząd terytorialny zmierzający do sukcesywnego usuwania wyrobów azbestowych i likwidacji skutków jego szkodliwości może starać się o dofinansowanie powyższych działań z funduszy jednostek samorządowych, środków funduszy ekologicznych oraz ze środków funduszy Unii Europejskiej. Dlatego też istotną rolę samorządu jest pozyskanie funduszy na wsparcie realizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy, w szczególności dla prywatnych właścicieli obiektów, dla których usunięcie wyrobów zawierających azbest niejednokrotnie przekracza możliwości finansowe.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej NFOŚiGW i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej WFOŚiGW

Program priorytetowy NFOŚiGW pod nazwą System – Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez partnerów zewnętrznych w swojej drugiej części obejmuje usuwanie wyrobów zawierających azbest. Działania w tym zakresie, które są realizowane poprzez WFOŚiGW, wpisują się w Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest. Program ten będzie realizowany do 2032 r.

Środki finansowe udostępnione przez NFOŚiGW funduszom wojewódzkim są nieodpłatne i bezzwrotne, przeznaczone na udzielanie dotacji. Wsparcie

przekazywane beneficjentom może do 100 proc. finansować koszty kwalifikowane podjętych prac, czyli: demontażu, zbierania, transportu i unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest. Narodowy Fundusz w oparciu o podpisane umowy udostępni funduszom wojewódzkim 48 mln zł.

Bank Ochrony Środowiska S.A.

Oddziały BOŚ współpracują z WFOŚiGW w zakresie udzielania preferencyjnych kredytów inwestycji związanych z usuwaniem i utylizacją wyrobów zawierających azbest zarówno dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, jak i dla klientów indywidualnych.

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych. BOŚ współpracuje z polskimi i zagranicznymi instytucjami finansowymi, w tym funduszami i fundacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska.

Więcej informacji można szukać na stronie www.bosbank.pl lub w oddziałach banku.

7. Harmonogram realizacji Programu

Wyznaczone zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest należy prowadzić według harmonogramu, przedstawionego w tab. 6. W harmonogramie tym uwzględniono rodzaj poszczególnych zadań i okres ich realizacji.

Tabela 6. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji programu

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
1.	Aktualizacje programu usuwania wyrobów zawierających azbest wraz z inwentaryzacją	W razie potrzeb	Urząd Miejski w Środzie Śląskiej	WFOŚiGW Ministerstwo Rozwoju i Technologii Budżet Gminy
2.	Aktualizacja bazy azbestowej o dane dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest	2024-2032	Urząd Miejski w Środzie Śląskiej	Budżet Gminy
3.	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do mieszkańców w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, współpraca z lokalnymi mediami.	2024-2032	Urząd Miejski w Środzie Śląskiej	Budżet Gminy
4.	Pozyskiwanie funduszy na realizację Programu usuwania azbestu z terenu Gminy	2024-2032	Urząd Miejski w Środzie Śląskiej	NFOŚiGW WFOŚiGW Ministerstwo Rozwoju i Technologii BOŚ Inne fundusze
5.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów będących własnością osób fizycznych	2024-2032	Właściciel nieruchomości	Środki własne, dofinansowanie uzyskane przez gminę

Źródło: opracowanie własne

8. Sposób monitoringu programu

Istotnym elementem zarządzania Programem jest monitorowanie realizacji zadań w nim wyznaczonych, bieżące gromadzenie i analizowanie informacji dotyczących

ilości i miejsc, z których usunięto wyroby zawierające azbest. Przewidywane zadania związane z monitorowaniem realizacji „Programu” to:

- gromadzenie i aktualizacja danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów zawierających azbest,
- kontrola wykorzystania środków finansowych.

Jednostką odpowiedzialną za nadzór nad realizacją Programu jest Urząd Miejski w Środzie Śląskiej. Obowiązek ten realizować będą wskazani pracownicy Urzędu. Co cztery lata powinny być składane sprawozdania z realizacji Programu oraz powinno się dokonywać weryfikacji jego zapisów. Ocena wdrażania Programu powinna być wykonywana przy uwzględnieniu zaproponowanych w tabeli nr 7 wskaźników monitorowania.

Tabela 7. Wskaźniki monitoringu Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Środa Śląska

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Stan na 2024r.
1.	Ilość wyrobów azbestowych znajdujących się w nieruchomościach, budynkach, budowlach, obiektach, urządzeniach i instalacjach	Mg	1 560,85
2.	Ilość wytworzonych odpadów azbestowych poprzez usunięcie wyrobów zawierających azbest	Mg	256,3
3.	Ilość odpadów azbestowych przekazanych na składowiska	Mg	256,3
4.	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej	%	14,10
5.	Szacunkowy całkowity koszt usunięcia odpadów zawierających azbest	zł	3 371 430,60

Źródło: opracowanie własne

9. Podsumowanie

Niebezpieczeństwo emisji włókien azbestu do środowiska pojawia się dopiero na skutek nieprawidłowego użytkowania wyrobów azbestowych, natomiast nie jest szkodliwa sama obecność tych wyrobów w nieruchomościach, budynkach, budowlach, obiektach, urządzeniach i instalacjach.

Celem Programu jest usunięcie i unieszkodliwienie do 2032r. wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Środa Śląska oraz minimalizacja szkodliwego oddziaływania azbestu na ludzi i środowisko.

Dla realizacji założonego celu w latach 2024 - 2032 w niniejszym Programie ustalone zostały następujące działania:

- edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, sposobów postępowania, bezpiecznego jego usuwania oraz unieszkodliwiania,
- działalność informacyjna – współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- pozyskiwanie funduszy na realizację Programu,
- umieszczenie w „bazie azbestowej” danych dotyczących inwentaryzacji z terenu Gminy oraz bieżąca jej aktualizacja,

- usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów będących własnością osób fizycznych,
- dofinansowanie do odbioru odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych i innych oraz przekazanie do unieszkodliwiania poprzez składowanie odpadów zawierających azbest na składowiskach azbestowych,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów innych niż zabudowa mieszkaniowa,
- aktualizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- prowadzenie monitoringu realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji.

Istotne jest zastosowanie się właścicieli, zarządców i użytkowników nieruchomości do obowiązku informowania o miejscu lokalizacji wyrobów, a także prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów azbestowych oraz przekazywania powyższych danych właściwym jednostkom. Umożliwi to skuteczne podjęcie działań przez jednostki samorządowe mających na celu pomoc właścicielom, zarządcom i użytkownikom nieruchomości w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu.

Ponadto upowszechnienie niniejszego programu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości ekologicznej społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją i usuwaniem azbestu.

10. Literatura

1. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, Warszawa, 2010r.
2. Krajowy plan gospodarki odpadami 2028, Warszawa, 2023r.
3. Plan Gospodarki Odpadami dla województwa dolnośląskiego na lata 2016-2022 oraz projekt Planu Gospodarki Odpadami dla województwa dolnośląskiego na lata 2023-2028 z perspektywą do 2032 roku.
4. Ministerstwo Gospodarki, Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych, Warszawa, 2008r.
5. N. Szeszenia-Dąbrowska, W. Sobala: Zanieczyszczenie środowiska azbestem - Skutki zdrowotne. Raport z badań. Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera, Łódź 2010r.
6. Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Środa Śląska na lata 2019-2032, Środa Śląska 2019r.
7. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Środa Śląska na lata 2023 – 2026 z perspektywą na lata 2027 - 2030, Środa Śląska 2023r.
8. Bank Danych Lokalnych, GUS
9. www.bazaazbestowa.pl

11. Załączniki

Załącznik 1 - Wykaz obowiązujących aktów prawnych dotyczących azbestu według „POKA”.

Załącznik 2 - Wzory dokumentów niezbędnych do realizacji podstawowych obowiązków w zakresie azbestu (wzór informacji o wyrobach zawierających azbest, wzór oznakowania wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest, a także miejsc ich występowania, wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest).

Załącznik 1

Ustawy:

1. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 czerwca 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy - Kodeks pracy (tj. Dz. U. 2023r., poz. 1465).
2. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 września 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tj. Dz. U. 2020r. poz. 1680).
3. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 marca 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy - Prawo budowlane (tj. Dz. U. 2023r., poz. 682).
4. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 grudnia 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy - Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. 2024r. poz. 54).
5. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 lipca 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o odpadach (Dz. U. 2023r. poz. 1587).
6. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 lipca 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (tj. Dz. U. 2022r., poz. 1816).
7. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 września 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o przewozie towarów niebezpiecznych (tj. Dz. U. 2022r., poz. 2147).
8. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (tj. Dz. U. 2024r., poz. 573).

Rozporządzenia:

- 1) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. 2004, Nr 183, poz. 1896).
- 2) Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2023r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (tj. Dz. U. 2023r., poz. 687).
- 3) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. 2005, Nr 13, poz. 109).
- 4) Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 6 lutego 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (tj. Dz. U. 2023 r., poz. 419).
- 5) Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 czerwca 2018r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. 2018, poz. 1286).

- 6) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16stycznia 2015r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. 2015, poz. 110).
- 7) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. 2011 r., Nr 8, poz. 31).
- 8) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5sierpnia 2010r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2010, Nr 162, poz. 1089).
- 9) Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. 2005, Nr 216, poz. 1824).
- 10) Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2020, poz. 10).
- 11) Ustawa z dnia 4 lipca 2019r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2019, poz.1403).
- 12) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27sierpnia 2014r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. 2014, poz. 1055).
- 13) Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 7 września 2015r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. 2015, poz. 1450).
- 14) Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 6 sierpnia 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. 2022r., poz. 1902).
- 15) Oświadczenie rządowe z dnia 13 marca 2023r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B do Umowy dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U. 2023r., poz. 891).
- 16) Rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 6 września 2021 r. w sprawie sposobu prowadzenia dzienników budowy, montażu i rozbiórki (Dz. U. 2021r., poz. 1686).
- 17) Obwieszczenie Ministra Infrastruktury z dnia 14 października 2021r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu ADR (Dz. U. 2021r., poz. 2803).
- 18) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. 2003, Nr 120, poz. 1126).
- 19) Obwieszczenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 października 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w sprawie prowadzenia kursów z zakresu przewozu towarów niebezpiecznych (Dz. U. 2012 r., poz. 619).

Powyższe ustawy, rozporządzenia i Program dostępne są na stronach internetowych odpowiednich ministerstw oraz na stronie www.isap.sejm.gov.pl.

Dyrektywy i decyzje

Poniższe dyrektywy i decyzje dostępne są na stronie <http://eur-lex.europa.eu/pl/index.html>

1. Dyrektywa Rady 67/548/EWG z dnia 27 czerwca 1967r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 196 z 16.08.1967, str. 1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 1, str. 27).
2. Dyrektywa Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 262 z 27.09.1976, str. 201, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 3, str. 317).
Zmieniające dyrektywę Rady 76/769:
 - *Dyrektywa Komisji 1999/77/WE z dnia 26 lipca 1999 r. dostosowująca po raz szósty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu o stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 207 z 6.08.1999, s. 18, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 24, str. 193).*
 - *Dyrektywa Rady 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. zmieniająca po raz piąty dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 263 z 24.09.1983, str. 33; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 7, str. 118).*
 - *Dyrektywa Rady 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. zmieniająca po raz siódmy (azbest) dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 375 z 31.12.1985, str. 1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 86).*
 - *Dyrektywa Komisji 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. dostosowująca do postępu załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 363 z 31.12.1991, str. 36; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 11, str. 13).*

3. Dyrektywa Rady 83/477/EWG z dnia 19 września 1983r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG) (Dz. Urz. WE 263 z 29.09.1983, str. 25, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 264).
Zmieniające dyrektywę Rady 83/477:
 - *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/18/WE z dnia 27 marca 2003r. zmieniająca dyrektywę Rady 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz. Urz. WE L 97, z 15.04.2003, str. 48; ; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 4, str. 312).*
 - *Dyrektywa Rady 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991r. zmieniająca dyrektywę 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG) (Dz. Urz. WE 206 z 29.07.1991, str. 16; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 415).*
 - *Dyrektywa Rady 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998r. w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie czynników chemicznych przy pracy (czternasta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 131 z 5.05.1998, str. 11, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 3, str. 279).*
4. Dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987r. w sprawie ograniczenia zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. Urz. WE L 85 z 28.03.1987, str. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 269).
5. Dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy (Dz. Urz. WE L 183 z 29.06.1989, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 349).
6. Dyrektywa Rady 91/689/EWG z dnia 12 grudnia 1991r. w sprawie odpadów niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 377 z 21.12.1991, str. 20, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, roz. 15, t. 2, str. 78).
7. Dyrektywa Rady 92/57EWG z dnia 24 czerwca 1992r. w sprawie wprowadzenia minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na tymczasowych lub ruchomych budowach (ósma szczegółowa dyrektywa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 245, z 26.08.1992, str. 6, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, roz.5, t. 2, str. 71).
8. Dyrektywa Rady 94/33/WE z dnia 22 czerwca 1994r. w sprawie ochrony pracy osób młodych (Dz. Urz. WE L 216 z 20.08.1994, str.12, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 213).
9. Dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych lub mutagennych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 158 z 30.04.2004, str. 50; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 5, str. 35).

10. Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999r. w sprawie składowania odpadów (Dz. Urz. WE L 182 z 16.07.1999, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 228).
11. Decyzja Rady 2003/33/WE z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiająca kryteria i procedury przyjęcia odpadów na składowiska, na podstawie art. 16 i załącznika II do dyrektywy 1999/31/WE (Dz. Urz. WE L 11 z 16.01.2003, str. 27, Dz. Urz. WE L 218 z 23.08.2007, str. 25; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 314).
12. Dyrektywa 2002/96/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 stycznia 2003r. w sprawie zużytego sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego (WEEE) (Dz. Urz. WE L 37 z 13.02.2003, str. 24, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, roz. 15, t. 7, str. 359).
13. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz. Urz. WE L 312/3 z 22.11.2008).
14. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) 1013/2006 z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów (Dz. Urz. WE L 190/1, z 12.07.2006)
15. Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz. Urz. WE L 396, z 30.12.2006, str. 1 oraz sprostowanie w Dz. Urz. WE L 136, z 29.05.2007, str. 3).

Załącznik 2

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Środa Śląska na lata 2024-2032 wraz z aktualizacją bazy azbestowej

WZÓR OZNAKOWANIA INSTALACJI LUB URZĄDZEŃ ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ORAZ RUR AZBESTOWO-CEMENTOWYCH

Pomieszczenie zawiera azbest*

* Tylko w przypadku oznakowania pomieszczenia w związku z brakiem możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest.

Wszystkie instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz rury azbestowo-cementowe powinny być oznakowane w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i $\frac{1}{2}H$ szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:
 - a) części górnej ($h = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - b) części dolnej ($60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny;
- 3) jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit/azbest niebieski”.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Środa Śląska na lata 2024-2032 wraz z aktualizacją bazy azbestowej

WZÓR OZNAKOWANIA DRÓG UTWARDZONYCH ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST PRZED WEJŚCIEM W ŻYCIE USTAWY Z DNIA 19 CZERWCA 1997 R. O ZAKAZIE STOSOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST, ALE NIEZABEZPIECZONYCH TRWALE PRZED EMISJĄ WŁÓKIEN AZBESTU

Wszystkie drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu, powinny być oznakowane w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 30 cm wysokości (H) i $\frac{1}{2}H$ szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:
 - a) części górnej ($h = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - b) części dolnej ($60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Środa Śląska na lata 2024-2032 wraz z aktualizacją bazy azbestowej

WZÓR

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:

.....
.....

2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:

.....
.....

3. Rodzaj zabudowy³⁾:

4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:

5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:

6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾:

.....

7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾:

8. Stopień pilności⁷⁾:

9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:

a) nazwa i numer dokumentu:

b) data ostatniej aktualizacji:

10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:

11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:

.....
(podpis)

data

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.

²⁾ Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.

³⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, Inny.

⁴⁾ Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.

⁵⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczelniwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
- drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.

⁶⁾ Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).

⁷⁾ Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).

⁸⁾ Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Środa Śląska na lata 2024-2032 wraz z aktualizacją bazy azbestowej

WZÓR

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/objektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Adres miejsca/objektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Rodzaj zabudowy¹⁾:

Numer działki ewidencyjnej²⁾:

Numer obrębu ewidencyjnego²⁾:

Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾:

Ilość wyrobów⁴⁾:

Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾:

Grupa/ nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Środa Śląska na lata 2024-2032 wraz z aktualizacją bazy azbestowej

1	2	3	4
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stale lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nie użytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
		SUMA PUNKTÓW OCENY	
		STOPIEŃ PILNOŚCI	

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów

wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów

wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający
(nazwisko i imię)

.....
Właściciel/Zarządca
(podpis)

.....
(miejsowość, data)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

¹⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, Inny.

²⁾ Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.

³⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.

⁴⁾ Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).

⁵⁾ Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać „pierwsza ocena”.